

Rinze Ijbema - Zondag 23

[1] Ik heb een vraag voor je: hoe kun je zien dat jij gelooft? Waaraan kun je zien dat jij een gelovige bent? Ik kan me zo een hele serie antwoorden voorstellen. 'Je ziet dat ik geloof aan dat ik naar de kerk ga.' 'Je kunt zien dat ik geloof aan dat ik bid voor het eten.' 'En dat ik geloof zie je aan dat ik mijn best doe goed te zorgen voor andere mensen, voor mensen die het minder hebben dan ik.' Volgens mij zijn dat allemaal mogelijke antwoorden en het zijn ook allemaal goede antwoorden. Tegelijk: als iemand niet naar de kerk gaat en niet aan tafel bidt en geen andere mensen helpt, gelooft die dan niet? Hoe herken je een gelovige?

[2] Vanmiddag wil ik eigenlijk graag pleiten voor een onzichtbaar geloof, voor een leeg geloof. Een heel leeg geloof, want dat is waar je kunt uitkomen als je inderdaad eens nadenkt over hoe het eigenlijk zit met geloven. Zeker in de traditie van kerk-zijn waarin wij thuishoren, de gereformeerde traditie, hebben we iets ervaren van dat 'geloven' niet alleen maar is dat je iets doet, en dat 'geloven' ook iets anders is dan dat je alles op een rijtje hebt, maar dat 'geloven' iets heel dieps zegt over ons contact met God. En om te beginnen zeg ik: maak je geloof eens leeg, gooi alles wat overbodig is er eens uit. Een leeg geloof, eigenlijk onzichtbaar.

1. **[3]** In de traditie van kerk-zijn waarin we thuishoren hebben we 'geloven' ervaren als iets waarvan je niet kunt bewijzen dat je het hebt, doordat jij zoveel goede dingen doet. Want, hebben we ontdekt: als je goed kijkt naar wat wij presteren, wat wij doen, kom je tot de conclusie dat wat wij doen niet 'presteren' is, maar flikken. Als je naar onze daden kijkt, ontdek je juist hoe anti-God wij zijn. In contrast daarmee is juist geloof de manier waarop we dicht bij God blijven. Maar dan is geloven liever niet iets wat wij doen. Een leeg geloof.

Nu kan ik me voorstellen dat als ik jou zou vragen vandaag een geloofsbelijdenis te schrijven, je niet aan zou komen met die woorden van de Catechismus. 'Mijn geweten klaagt mij aan, dat ik tegen alle geboden van God zwaar gezondigd en geen daarvan gehouden heb.' Toch doen we er goed aan dit open te houden: dit is hoe onze broers en zussen van toen onder woorden brachten wat zij in hun omgang met God hadden ontdekt, aan de hand van de Bijbel. De teksten staan erbij, je kunt het zo nakijken. Dus is dit een goede manier om naar geloof te kijken: geloven is dé manier om in contact met God te blijven, omdat de dingen die we dóén ons juist bij God vandaan drijven. Dus: als je geweten wel spreekt, leg het dan niet te snel het zwijgen op.

Tegelijk: als jouw geweten je niet zó aanklaagt als onze medegelovigen van toen het voelden, of zó als sommige medegelovigen van vandaag het voelen, dan nog kun je hier iets leren over wat geloven inhoudt. Want de pijn van dat opspelende geweten is de diepe pijn dat je uit jezelf ver bij God vandaan bent en uit jezelf niet dichterbij kunt komen. En het is niet alleen je geweten dat het je laat ervaren dat je zomaar ver bij God vandaan bent. Het werkt wel vaker zo: we proberen iets om ons dicht bij God te voelen, we merken dat we falen, dus hebben we iets heel anders nodig: geloof dat ons gegeven wordt.

[4] Twee voorbeelden van vandaag. Één: als je het financieel niet gemakkelijk hebt. In Nederland zijn we er goed in onszelf te beschermen tegen armoede. Toch merken veel van ons vandaag dat je niet onkwetsbaar bent. Dat kan je slapeloze nachten opleveren, en een hoop gepieker. Die onrust is, net als dat slechte geweten van de belijdenis, óók, onder andere dingen, óók een uitnodiging om je relatie met God tegen het licht te houden. Als je merkt dat je jezelf geen materiële vrede kunt geven, is dat een uitnodiging om een niveau dieper te gaan: dat je jezelf geen échte vrede kunt geven, die vrede met God is.

[5] Ander voorbeeld: als iemand die je dierbaar is kwetsbaar blijkt, omdat zij of hij ziek wordt. Opnieuw: we kunnen heel wat, medisch gezien. Maar een diep ervaren kwetsbaarheid is opnieuw óók een uitnodiging om met onze lege handen bij God te komen. Als ik 'geloven' onzichtbaar noem en leeg, dan is dat wat ik bedoel: je eigen lege handen zien, en ze aan God laten zien.

'Geloven' ervaren we in de wereld waarin wij leven als iets waarvoor je kiest – of niet. Er is niet veel vanzelfsprekends aan geloven. Als dat dan zo is, kan het je gemakkelijk gebeuren dat je in jezelf op zoek gaat naar een kern, een kapstok: kijk, ik geloof! Maar je zult merken dat je altijd kunt twifelen of je het dan wel te pakken hebt. Wat ik je vandaag eigenlijk wil zeggen is dat dat graven in jezelf je niet bij geloven en niet bij God zal brengen. Wat ik je vandaag wil zeggen is dat het met jouw geloof net zo mag zijn als met die vader die tussen de mensen stond en die zijn zoon niet door Jezus' leerlingen genezen kon worden: 'Heer, ik geloof! Kom mijn ongeloof te hulp.'

[6] Dat je geloof allereerst ziet als je eigen lege handen, kan ons hopelijk ook helpen om als gelovigen, als kerk wat beter bekend komen te staan bij anderen. De gemiddelde niet-kerkelijke Nederlander ziet dat hele geloof vooral als een pantser. Geloven, vinden veel Nederlanders vandaag, is iets agressiefs. Geloven is dat je 'tegen' bent. Bij voorbeeld: terwijl iedereen vindt dat het hoog tijd is om minderheden zoals homo's in bescherming te nemen, worden ze door de kerk genegeerd of weggedrukt. Ander voorbeeld: terwijl iedereen ook graag op zondag wil shoppen, zet de kerk een

chagrijnig gezicht en houdt het tegen. Het gaat me er nu niet om of die mensen dan wel 100% gelijk hebben. Het gaat me erom dat voor hun gevoel geloven iets agressiefs is.

[7] Het is ook een feit dat mensen die geloven heel vaak als betweters worden gezien, en niet alleen als betweters, als mensen die vinden dat ze het beter weten dan anderen, maar ook als betweters, mensen die vinden dat ze het beter doen dan anderen. Terwijl iedereen kan zien wat er allemaal misgaat in de kerken, van seksueel misbruik in kerkelijke tehuizen tot machtsmisbruik en groepsdwang in gemeenten. Hoezo doen christenen het zoveel beter? Als mensen dan het gevoel hebben dat de kerk arrogant is, dan is dat een serieus signaal dat we een afslag gemist hebben.

Dan kan het helpen om de Catechismus nog eens op je te laten inwerken. 'Waarom zegt u dat u alleen door het geloof rechtvaardig voor God bent? Niet omdat ik door de waarde van mijn geloof voor God aangenaam ben.' 'Geloven' is dus nooit iets waar je trots op kunt zijn. Zodra je als gelovige of als kerk trots bent, zit je fout. Zodra anderen gelovigen ervaren als agressief en arrogant, is er iets fout gegaan. Dit is geloven: lege handen. Dus niet: een gebalde vuist, of: een geheven vingertje.

2. **[8]** Kijk nog eens naar die vader die tussen de mensen stond en die zijn zoon niet door Jezus' leerlingen genezen kon worden. Die vader had dus helemaal afgeleerd om arrogant of agressief te zijn. Hij had heel diep ervaren dat hij met lege handen stond tegenover het lijden van zijn zoon. Toen had hij de verhalen gehoord over Jezus. En omdat Jezus op dat moment met drie van zijn leerlingen in retraite was, had hij de andere leerlingen benaderd. Maar het lukt hen niet. Dus toen Jezus terugkwam had hij het Hem gevraagd: 'Als u iets kunt doen, heb dan medelijden met ons en help ons.'

Jezus' antwoord maakt duidelijk dat het hier niet alleen om een wonderlijke heling gaat. Het gaat om geloof, en om het feit dat er geen geloof is. Er staan schriftgeleerden, maar die ontwikkelen in die periode net een hekel aan Christus en hebben bepaald geen geloof in hem. Er staan leerlingen van de Heer, maar ook die schieten hier tekort. 'Wat zijn jullie toch een ongelovig volk, hoe lang moet ik nog bij jullie blijven? Hoe lang moet ik jullie nog verdragen?' En die vader zelf, ook hij moet eerst het diepe in. Jezus zegt: 'Of ik iets kan doen? Alles is mogelijk voor wie gelooft.' Op dat moment ziet die vader: zijn eigen zieke zoon, de macht van Christus, en zijn eigen onmacht. Onthoud zijn antwoord: 'Ik geloof! Kom mijn ongelof te hulp.'

En dit is het bijzondere: dat het verhaal dan niet ophoudt. Mijn lege geloof gaat God vullen. Met Christus. **[9]** Om met de van een demon bevrijde zoon uit het verhaal van Marcus te beginnen: niet maar zijn zonden, niet zijn zorgen om zijn toekomst, niet zijn overschreeuwen van zijn eigen kwetsbaarheid houdt hem bij God vandaan, maar een foute geest. Ik ga niet proberen de oorzaken of de symptomen van wat die jongen had te vertalen naar vandaag. Ik zie de gevolgen: hoe ver een mens bij God vandaan kan zijn, hoe compleet onder de invloed van wat God vijandig is. Daarin is hij vandaag één van ons, op een extreme manier.

Wat doet Christus? 'Geest die doof en stom maakt, ik gebied je: ga uit hem weg en keer niet in hem terug.' **[10]** Kijk, wat de mensen erom heen niet horen aan die stem, dat hoort die bundel storende hersensignalen in het hoofd van die jongen wel: die stem is de stem van degene die hemel en aarde gemaakt heeft. Onontkoombaar, die stem, die de jongen leeg maakt en ontvankelijk voor God. Nee, je hebt gelijk, we lezen verder niet veel over de jongen. Behalve dit: met de foute geest lijkt het leven de jongen te verlaten. Maar Jezus pakt zijn hand en helpt hem overeind. Meer hoeven we van hem niet te weten. Dat komt wel goed met die jongen.

Maar laten we eens kijken naar die vader. Een man die geloofde in God, in elk geval: hij wordt hier niet weggezet als iemand die de wet niet kent. Maar tegelijk: een man die onder het oordeel van Christus valt: 'Wat zijn jullie toch een ongelovig volk!' En op dit kruispunt in zijn leven gaat die man niet in de verdediging. Hij staat met lege handen voor zijn Heer: 'Ik geloof! Kom mijn ongelof te hulp.' Zijn geloof is dat hij alles bij Jezus neerlegt: zijn leven, zijn onmacht een vader voor zijn zoon te zijn, alles legt hij neer bij Jezus, als de enige die iets voor Hem kan betekenen. En Jezus breekt de ban over zijn zoon, en Jezus vult het hart van die gelovende ongelovige. **[11]**

Over dat volraken van Christus, van God, daarover raken christenen niet uitgesproken. 'Wat hebt u eraan, dat u dit alles gelooft? Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam van het eeuwige leven.' **[12]** Stel het je maar letterlijk voor: dat je heel dicht achter Christus gaat staan en dat God jou dan aankijkt en Christus ziet: zijn ogen vol liefde en bewondering. En zo kijkt Hij jou aan! Maak het je maar helemaal eigen: dat jouw wereld niet alleen niet eindigt op 21 december 2012, maar dat het eeuwige leven voor jou begonnen is op de dag dat je geboren werd. Dat is wat onze broers en zussen uit de 16^e eeuw hebben herontdekt.

Ik lees even verder. 'Toch schenkt God mij, zonder enige verdienste van mijn kant, alleen uit genade, de volkomen voldoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus.' **[13]** Zie je het? Mijn lege handen, mijn vuile handen, bloed aan mijn handen. Daar komt de hand van God en pakt je beet en

helpt je overeind. ‘Volkomen voldoening,’ ik weet dat het een term uit de rechtbank is. Het offer van Christus is een betaling van onze schuld. Maar er zit meer in. Hij maakt ons helemaal volkomen, Hij vult alle leegte in ons. ‘Gerechtigheid,’ jij mag rechtop staan in de nabijheid van God. ‘Heiligheid,’ de hele majesteit van God, je blijkt er niet alleen tegen te kunnen (dat het je niet weblaast), het blijkt zelfs bij je te passen. Vol als je bent van Christus.

Voel je aan hoe mooi het moet zijn om zo vol van Christus te zijn? Verlang je daarnaar, om Hem je bewustzijn te laten doordringen? Neem dan even een moment om God te danken, omdat de Heilige Geest hier en nu in je aan het werk is. Die vader van een bezeten zoon benoemde het: als ik naar mijzelf kijk, zie ik ongeloof; als ik mij richt op U, Heer, bent U zelf degene die mij vult met geloof in U, verlangen naar U. De reden dat je hier vanmiddag in de kerk zit, is dat je de stem van God wilt horen en zijn liefde ervaren. Hier zegt Hij het je: jouw verlangen naar mij komt omdat ik je aanraak met mijn liefde. Ik ben al met je aan het werk.

En verder? **[14]** Wees niet bang als God dat lege geloof van je gaat invullen. Hij heeft het al eerder gedaan. Hij deed het bij iemand als David, en vervolgens vertaalde David al zijn ervaringen met God in Psalmen – en je kunt je er vandaag nog in herkennen. God deed het bij iemand als Paulus, en vervolgens werd Paulus in heel zijn persoon een beeld van Christus – en hij is vandaag nog een voorganger van de kerken. Hij deed het bij Maria, en vervolgens ontving zij de genade dat ze de moeder van de Heer mocht zijn – en om haar vertrouwen spreken we vandaag nog met respect over haar. En dit zijn maar een paar van de grote voorbeelden van wat er gebeurt als God mensen gaat vullen. Er zijn er nog veel meer, en er zijn er ook veel dichterbij. Wees niet bang als God in je aan het werk gaat.

[15] En wees niet bang als ‘het niet werkt.’ Echt, het kan zomaar zijn dat, bij voorbeeld, je op een gegeven moment voelt dat je een zonde voorbij bent, en toch duikt de rotzak verderop weer op in je leven. Dat bewijst niet dat God niet met je bezig is. Het bewijst dat wij, jij en ik, inderdaad niets aan onze relatie met God bijdragen, en dus zeggen we: ‘Heer, ik geloof! Kom mijn ongeloof te hulp.’ En dit is net zo van toepassing als je wel bang bent voor de toekomst. Dat bewijst niet dat God niet met je bezig is. Het bewijst dat je een mens bent, die God nodig heeft. Net zo als je God niet begrijpt. Bewijst niet dat God onlogisch is, maar dat wij het nog niet zien. Gelukkig hoeft je God niet te begrijpen voordat Hij van je kan houden.

Wat al die dingen, zonde die hardnekkig is, angst voor morgen, twijfel of het klopt, wat het dus allemaal niet bewijst is dat God niet met je bezig is. **[16]** Kijk maar naar wat zonde, angst en

twijfel wel bewijzen: wat het wel bewijst is dat de krachten die je bij God vandaan willen houden met je en rond je aan het werk zijn. Ik probeer hier de duivel te omschrijven. Heel eenvoudig: ik geloof in God en God is liefde. Maar niet alles is liefde, en er is haat. In de christelijke traditie hebben we geleerd dat het kwaad een vertegenwoordiger heeft. En die is in je leven bezig, geen twijfel mogelijk. Maar dan is dit het evangelie: dat al Gods tegenstanders, zichtbaar en onzichtbaar, een keer te horen krijgen: 'Ga weg, en keer niet meer terug.' Ze zullen de stem van de Maker van hemel en aarde erkennen en gehoorzamen.

En wij zullen Christus zien: mijn Heer en mijn God.

Amen.